

Socialnämnden

Sammanträdesdatum 20 december 2021

Socialnämndens redovisning av uppdrag om insatser för att personer med missbruk och övrig problematik kommer i sysselsättning för ett tryggt city, Dnr 00080/2019

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden vill att Helsingborg stad ska vara en stad för alla. En stad för alla inkluderar nyinflyttade, höginkomsttagare, låginkomsttagare, barn, ungdomar, äldre, funktionsnedsatta och socialt utsatta m.fl. Arbete, sysselsättning och en meningsfull vardag är en viktig del i människors liv. Staden behöver möjliggöra sysselsättning så att fler människor kan bli självständiga. Det offentliga rummet är de vardagliga mötenas plats, en plats där många möts. Vi vill skapa förutsättningar för goda möten i det offentliga rummet som inkluderar alla helsingborgare, där alla känner sig välkomna och trygga.

I denna redovisning ligger fokus på förslag på åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att åstadkomma detta. De åtgärder som föreslås gällande sysselsättning och meningsfull aktivitet behandlas i ärendet med socialnämndens diarienummer 212/2017, men beskrivs kort nedan. Helsingborg arbetar framgångsrikt och med forskningsstöd bland annat genom Bostad först för att arbeta med invånarens bostadsproblematik. När människor med missbruks-, beroende-, och psykiatrisk problematik får rätt stöd kopplat till en bostad så ökar kvarboendet och möjligheterna att ta itu med sina sociala problem betydligt. Det finns idag inga färdiga metoder för hur invånare som står längst ifrån arbetsmarknaden ska integreras i sysselsättning och arbetsliv i Helsingborg. Gränsen mellan sysselsättning och behandling är inte alltid självklar, därför krävs även samverkan med Region Skåne. En möjlig konsekvens av att erbjuda meningsfull sysselsättning för denna målgrupp är att droganvändandet i våra offentliga miljöer kan minska. Det har flera positiva effekter, bland annat på den upplevda tryggheten.

Socialförvaltningen testar två olika sysselsättningsåtgärder tillsammans med föreningslivet. Dessa lågtröskelprojekt vänder sig till dem som står långt från arbetsmarknaden och pågår inom ramen för två IOP-avtal. Avtalen löper fram till våren 2022. Därefter ska projekten utvärderas. Det ska tilläggas att båda projekten befinner sig utanför stadskärnan. Det finns en risk för att det kan bli en utmaning att komma till lokalerna för de målgrupper som gärna vistas i centrum.

Stadens utmaning en levande, trygg och attraktiv stadskärna

Helsingborg verkar för en levande, trygg och attraktiv stadskärna. I denna skrivelse fokuseras främst på stadskärnan och de öppna ytor som finns i närheten av systembolaget i norra city

såsom Sundstorget, Rådhusstorget och Konsul Olssons plats. Tankar på hur vi kan arbeta med trygghetsfrågor i det offentliga rummet kan dock vara användbara även på andra områden i Helsingborg.

Staden vill ha ett brett utbud av olika miljöer och aktiviteter som möter olika behov för att locka många att vilja vistas i city. I arbetet med de offentliga rummen i stadsmiljön arbetar vi med att skapa olika platser och aktiviteter i nära anslutning till varandra för att locka fler att vilja vistas där.

2017 antog kommunfullmäktige Plan för lika möjligheter, som handlar om hur vi kan skapa en inkluderande, jämlik och jämställd stad utan diskriminering. I inledningen av denna plan står att läsa:

"Helsingborg ska vara en öppen och inkluderande stad där människor är stolta över sin identitet och möts med respekt, nyfikenhet och öppenhet. En stad med en öppen atmosfär ökar attraktionskraften, den sociala sammanhållningen och bidrar till att fler människor vill leva, besöka och verka i staden. I Helsingborg ska människors erfarenheter, kompetenser och olikheter tas tillvara. Vår mångfald är vår styrka.

Helsingborgs stad har en tydlig vision om att år 2035 vara en skapande, pulserande, global, gemensam och balanserad stad för människor och företag. Helsingborg 2035 och särskilt den gemensamma staden beskriver vikten av att arbeta för gemenskap, jämlikhet och lika möjligheter för alla människor."

Om vi på allvar vill skapa en öppen och inkluderande stad där erfarenheter, kompetenser och olikheter tas tillvara behöver vi arbeta gemensamt och ta ett helhetsgrepp.

De offentliga rummen kan ses som de vardagliga mötenas platser där vi går och handlar och där vi besöker kaféer, restauranger och inte minst platser där social interaktion sker mellan olika individer och grupper i samhället. En förutsättning för att det offentliga rummet ska fylla denna funktion är att dessa platser upplevs som trygga för stadens invånare. Därigenom skapas en pulserande stad och en levande stadskärna. För att skapa förutsättningarna behöver vi ha en gemensam målsättning mellan förvaltningarna där kommunikation och koordination har betydelse för våra offentliga platser och våra olika roller. Det är också viktigt att även involvera invånare och besökare för att kunna tillgodose deras behov och önskemål.

Arbetsgruppen för detta uppdrag har genom socialförvaltningen genomfört intervjuer med personer från målgruppen missbruk och beroende genom fokusdialoger på innovationsgruppen¹, dialoger på Gemensam utvecklingsgrupp² samt djupintervjuer med individuella brukare. Vi har även haft dialogforum med näringsidkare och fastighetsägare som finns i närheten av systembolaget i city samt dialoger med Polisen och Region Skåne.

Sammanfattning från våra dialoger

Flera av de individer som har någon form av missbruk- eller beroendeproblematik och som samlas i den offentliga miljön är äldre som uppstår sjukersättning från Försäkringskassan. Detta innebär att flera har liten förmåga till arbetslivsinriktad sysselsättning. Det är få av dem som samlas i city som är hemlösa, i stort sett samtliga har boende antingen genom eget kontrakt eller genom socialförvaltningen. Dessa individer samlas på olika platser i city för social

¹ Öppna möten som vänder sig till människor med egen erfarenhet av socialförvaltningens tjänster med syfte att fånga upp idéer till förbättringar

² Ett Forum för människor som vill utveckla socialt arbete i Helsingborg. Öppna möten på Fontänhuset cirka en gång/månad.

samvaro och önskar en plats där de kan få vistas utan att bli flyttade. I de dialoger som vi haft med brukarna, som mestadels dricker alkohol och som uppehåller sig i city, anger flera att de vill ha något slags frirum som ligger i närheten av systembolaget. Där skulle de kunna få möjlighet att dricka sin öl utan risk för att få den uthäld eller bli flyttade. Flera efterlyser någon slags mötesplats där man kan vara även om man är påverkad.

Brukarna använder idag city som sitt vardagsrum; att komma ner till stan och träffa vänner är nödvändigt för att bryta tristessen och sin isolering. Genom att träffas på stan och umgås undviker man att bjuda hem personer till sitt hem, något som flera vet kan vara problem och som kan riskera bostaden. Att träffas ute är en strategi för att behålla sin bostad.

Utöver den negativa aspekten med upplevd otrygghet i stadens offentliga rum finns således positiva aspekter. Det visar på ett ansvarstagande om sitt eget boende. Genom att träffa sitt nätverk i det offentliga rummet och inte i sin egen lägenhet minskar risken för störningar och risk för avhysning. Det skapar även ökad trygghet för grannar i stadens bostadsområden. Motsatsen skulle leda till försämrade samverkan med stadens etablerade fastighetsägare och minskad benägenhet att tilldela lägenheter till staden, vilket i sin tur skulle leda till ökad hemlöshetsproblematik och kunna orsaka ökade kostnader och dyra stödboendelösningar för staden.

Bland de som rör sig i city finns även personer med drogmissbruk. Det har varit svårare att få till en dialog med dessa. Deras missbruk är olagligt, vilket försvårar en tillitsfull dialog. Försäljningen av narkotika sker idag ganska öppet men det finns en stor misstänksamhet mot myndighetspersoner. Det vi har noterat är att en del personer verkar komma till samlingsplatserna endast för att få tag i droger och försvinner snabbt igen. Andra stannar för att de vill vara en del av gemenskapen.

Helsingborg stad har idag åtta LARO-mottagningar och upptagningsområdet sträcker sig långt utanför kommunens gränser. Flera av dem som har en lagligt utskrivna underhållsbehandling väljer att stanna kvar i city efter sitt besök på mottagningen. En del av dem som går LARO-behandling sidomissbrukar, eller ägnar sig åt drogförsäljning och söker sig således till andra grupper av personer med missbruksproblem. Flera av dem som uppehåller sig i stadskärnan bor således inte i Helsingborg.

Det är viktigt att förstå att målgruppernas behov inte är enhetliga utan skiljer sig åt, vilket innebär att vi måste arbeta med individuella lösningar för att möta de behov som finns.

Flera av näringsidkarna angav vid tiden för dessa dialoger att målgruppen, som blivit större, tidvis tar över platserna. Detta ger en negativ effekt för deras kunder som inte vågar gå in i butiken och det ger även en negativ effekt för fastighetsägare vid uthyrning samt för deras befintliga hyresgäster.

Många som besöker city parkerar i Sundstorgsgaraget och flera anger att det upplevs otryggt och obehagligt att ta sig till och från garaget. Uppgångarna används som uppehållsyta vid dåligt väder och även som toalett. Näringsidkarna anger att det framförallt är narkotika och den öppna langningen som är problemet. Det finns önskemål om fler poliser som syns på torget för att motverka droghandeln.

I våra dialoger var det även stort fokus hur det offentliga rummet var utformat, exempelvis bänkarna som upplevs felplacerade och stora tomma ytor. Efter att vi hade dessa dialoger har det genomförts ett antal aktiviteter och insatser på torgen vilket har lett till att fler människor från olika målgrupper nu rör sig i områdena.

Sundstorget och city

Målsättningen med en plats som till exempel Sundstorget är att det ska vara en mix av funktioner, bra belysning och attraktivt för flera så att man får en blandning i åldrar och grupper.

Under årens lopp har det gjorts olika insatser för att locka fler till Sundstorget och göra platsen mer attraktiv att vistas på. Stadsbyggnadsförvaltningen har i samverkan med flera parter aktivt arbetat för att skapa förutsättning för möten och aktivitet under hela året. De har involverat invånare, näringsidkare med flera under processen för att möta deras behov. Helsingborg City och också fungerat som en arena för dialog mellan stadsbyggnadsförvaltningen, socialförvaltningen, kulturförvaltningen, stadsledningsförvaltningen och polisen kring hur vi bäst ska samverka för att få platsen attraktiv och därmed aktiverad av många olika grupper.

Socialförvaltningen bedriver idag ett uppsökande arbete för att motivera personer ur målgrupperna att ta emot hjälp. Trots att dessa människor lever i svår utsatthet är det få som frivilligt vänder sig till socialtjänsten för hjälp då de saknar tillit till myndigheter. Att självmant ta sig till socialtjänsten för att ansöka om hjälp är för många ett milslångt steg att ta. Därför har vår tillgänglighet och uppsökande verksamhet varit viktig för många.

Även organisationen Hela människan – Ria bedriver regelbundet uppsökande verksamhet i city och har gjort så i många år. De är på olika platser för att motivera människor som lever i social utsatthet att komma till Rias verksamhet på Söder eller hänvisar dem vid behov till annan hjälp såsom till exempel Stadsmissionshälsan eller socialförvaltningen.

I Odense i Danmark pågår ett framgångsrikt arbete med att vara en inkluderande stad för alla. Erfarenheterna därifrån visar att ansvaret för att bygga en inkluderande stad inte enbart kan ligga på kommunen utan det är ett delat ansvar mellan flera olika aktörer. I Odense har de speciellt uppmärksammat att det är viktigt att arbeta med delat ansvar i det långsiktiga och förebyggande arbetet.

En viktig grundsyn i Odenses arbete har varit att det ska finnas plats för alla. De har arbetat med ett koncept som heter Hellested (frizon), vilket är en mindre avgränsad plats där socialt utsatta människor kan mötas och vara en del av det offentliga rummet på ett tryggt sätt. Genom att ha tydligt avgränsade zoner, med bland annat tillgång till toalett och papperskorgar, underlättas arbetet med att skapa trygghet och förutsägbarhet i det offentliga rummet. I detta arbete har Odense som stad även arbetat med attitydpåverkan genom att förebygga tankegångar som "inte på min bakgård". Många anser att de lösningar som föreslås är bra för de utsatta invånarna så länge det inte kommer att placeras i ens egen närhet.

Socialförvaltningen önskar utforska möjligheterna med att översätta dessa erfarenheter till en Helsingborgskontext för att se vilka delar som skulle vara möjliga att testa

Förslag på åtgärder

Staden vill skapa förutsättningar för att alla ska välkomnas i det offentliga rummet på ett tryggt sätt. I staden kan vi skapa fysiska förutsättningar. Men det är människorna som aktiverar dem, vilket innebär att platsen behöver bjuda in till och vara attraktiv för möten och aktivitet som attraherar många olika målgrupper. I denna skrivelse tänker vi på det offentliga rummet som främst de öppna ytor som finns i närheten av systembolaget i norra city såsom Sundstorget, Rådhusstorget och Konsul Olssons plats. Nedan följer ett antal förslag för att öka tryggheten i det offentliga rummet.

Fortsatt arbete i framtagande av program för att öka aktiviteten på Sundstorget och involvera fler aktörer, såväl offentliga som privata

Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar idag tillsammans med kulturförvaltningen, HASAB och skol- och fritidsförvaltningen och utformar ett program för ett år i taget för att öka aktiviteten på Sundstorget och i city. I det arbetet kommer förvaltningarna involvera fler aktörer, både offentliga och privata. Genom att locka olika grupper av människor till dessa ytor störs kriminella aktiviteter som till exempel langning, som skapar otrygghet. Helsingborg City föreslås även fortsättningsvis som ett forum att diskutera process och innehåll för att involvera näringsidkare och fastighetsägare runt torget.

Undersöka möjligheterna kring att hitta en träffpunkt i city

Det är angeläget att finna former som inkluderar alla som vistas i det offentliga rummet oavsett vilken social situation man befinner sig i. Det finns vissa platser i staden där personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa ofta samlas, vilket skapar otrygghet för andra. Det är svårt att styra hur människor rör sig och var de samlas och många gånger upplever dessa personer att de jagas runt och inte är välkomna i stadskärnan. De flyttar då bara till en annan plats i närheten, vilket är en kortsiktig lösning. Det är viktigt att också dessa personer känner att de har en plats där de har rätt att få vara.

Det finns behov av en mötesplats i stadskärnan där någon organisation eller förening tillsammans med staden kan bedriva motiverande och uppsökande arbete liknande Rias arbete på Söder. Till en sådan verksamhet kan vi också erbjuda aktiviteter som är anpassade efter individuella förutsättningar, såsom program med arbetsinriktade insatser och meningsfull sysselsättning. Flera tidigare försök att få fram en liknande träffpunkt har gjorts utan framgång. Vi ser att det är viktigt att vi som stad tar ett än mer gemensamt ansvar för alla våra invånare och att det i första hand är staden som tillgängliggör en lokal i en byggnad som staden själv äger. Fastighetsförvaltningen ser utmaningar med att hitta egna lokaler i city men är utifrån lokal-försörjningsuppdraget positiva till att gå ut med en förfrågan till andra fastighetsägare. Förslaget är att Socialförvaltningen samverkar med Fastighetsförvaltningen i detta arbete utifrån sitt uppdrag och kontaktyta med stadens fastighetsägare.

Vidare utforska möjlighet till trygga mötesplatser för invånare i utanförskap

Socialförvaltningen vill fortsätta att utforska och testa möjligheten att på nya sätt skapa trygga mötesplatser med lågröskelkaraktär i city, utöver initiativet med en lokal. Staden Odense har visat en framgångsrika modell som förvaltningen vill inspireras av och testa i liten skala i samverkan med andra intressenter.

Emelie Erixon
Socialdirektör

Jessica Nordenvall
Verksamhetschef
Verksamhet Vuxen